Unilateral Sanctions, Crimes Against Humanity and World Peace (Case Study of US Sanctions Against Iran)

Kourosh Ghanbari[1]

Mehdi Hatami[2]

Farid Azadbakht[3]

Received: 2024-08-14

Revised: 2024-10-21

Accepted: 2026-02-22

Available Online: 2026-03-18

How to cite this article:
Hatami , M., Ghanbari , K.& Azadbakht , F. (2026). Unilateral Sanctions, Crimes Against Humanity and World Peace (Case Study of US Sanctions Against Iran), Iranian Research Letter of International Politics, 14 (01), 125 - 141 .(in Persian with English abstract)
https://doi.org/10.22067/irlip.2026.89356.1558

Extended Abstract

1-Introduction

Unilateral sanctions are a tool in the hands of governments and are becoming an international practice. Based on Chapter VII of the United Nations Charter, the Security Council is responsible for identifying threats to the peace, breaches of the peace, and acts of aggression, as well as adopting an enforcement mechanism based on Article 39, 41, and 42 of the Charter. Unilateral sanctions are actually a type of threat, and the countries that impose them are committing behavior that is contrary to the United Nations Charter. By examining international law, the unilateral US sanctions against Iran are contrary to the principles of international law and are illegal and illegitimate. These sanctions directly or indirectly affect human rights and usually cause problems in people's access to food and medicine, and put them in an unfavorable health and medical situation. A very important point regarding the imposition of unilateral sanctions against Iran is their legitimacy and legality. It should be noted that if the Security Council, the European Union, and the United States impose sanctions against a country, they must have legal justifications for these actions in order to be legitimate. It seems that in the case of Iran, these sanctions are rooted in sovereign decisions and do not have any logic or legal reasoning.

1. PhD Candidate in international law, Kermanshah branch،Islamic Azad University ,Kermanshah ,Iran,. K_ghanbari53@yahoo.com
2. Associate Professor in International Law, University of Kurdistan, Sanandaj ,Iran (Corresponding author) Hatamilaw@uok.ac.ir
3. Assistant professor, Department of law, Kermanshah branch, Islamic Azad University, Kermanshah ,Iran. f.azadbakht@iau.ac.ir

2- Theoretical Framework

The study is grounded in fundamental principles of public international law, including the prohibition of the threat or use of force, the principle of non-intervention, the equality of sovereign states, and international cooperation. Within this framework, unilateral sanctions are analyzed not only as instruments of economic pressure but also as forms of soft coercion against the target state, potentially conflicting with Article 39 of the UN Charter, which vests the Security Council with exclusive authority to determine threats to peace. Moreover, the conceptual link between unilateral sanctions and Article 16(b) of the Nuremberg Statute positions these measures as actions that could be interpreted as threats to global peace. The research also employs the concept of "positive peace," demonstrating that sustainable peace requires respect for human rights and that any stability achieved through the violation of jus cogens norms is inherently fragile.

3- Methodology

This study employs a descriptive-analytical method, relying on library-based research. Data were collected through the review of binding and non-binding international instruments, including the UN Charter, international human rights treaties, General Assembly and Security Council resolutions, reports of UN human rights bodies, and doctrinal works in international law. The collected data were then analyzed critically to assess the compliance of U.S. unilateral sanctions against Iran with international law norms and state human rights obligations.

4- Discussion

The findings indicate that U.S. unilateral sanctions against Iran, due to the lack of Security Council authorization and their extraterritorial nature, violate fundamental principles of international law. These sanctions have directly and indirectly caused widespread human rights violations, including restricted access to medicines and medical equipment, reduced public welfare, increased poverty and social vulnerability, seriously affecting the rights to life and health. Furthermore, by creating structural obstacles to economic and social development, the sanctions undermine the right to development as a human solidarity right. From an international peace and security perspective, comprehensive economic sanctions weaken domestic stability, exacerbate social grievances, and intensify regional tensions, ultimately posing a threat to global peace. Therefore, unilateral sanctions cannot be considered a legitimate tool for maintaining peace; rather, they may foster instability and insecurity.

5- Conclusion

U.S. unilateral sanctions against Iran conflict with the fundamental principles of international law and the provisions of the UN Charter, lacking legal legitimacy. Under the collective security system, the determination of threats to peace and the imposition of

coercive measures fall within the exclusive authority of the Security Council, and any unilateral action outside this framework violates state sovereignty and equality. Sanctions, particularly when extraterritorial, infringe upon fundamental human rights, including the rights to life, health, and an adequate standard of living, while also limiting the right to development. By weakening domestic stability, exacerbating humanitarian crises, and destabilizing the region, such measures constitute a threat to international peace and security. Peace achieved through human rights violations is fragile and unsustainable. In sum, U.S. unilateral sanctions against Iran violate human rights and undermine the collective security system of the UN, posing a serious threat to the rule of law and lasting peace.

6- Suggestions

Reaffirm the international community's recognition of the Security Council's exclusive authority to determine threats to peace and impose binding sanctions.
Develop international legal mechanisms to identify and hold states accountable for implementing unilateral sanctions.
Consider the humanitarian impact of sanctions and avoid comprehensive measures that cause suffering to ordinary citizens.
Strengthen the role of UN human rights bodies in monitoring, reporting, and documenting the effects of unilateral sanctions on human rights.

Key words: Unilateral sanctions, public international law, human rights, international peace and security, sovereignty and national development

پژوهشنامه ایرانی
سیاست بین‌الملل
دوره ۱۴، شماره یک
شماره پیاپی ۲۷
پاییز و زمستان ۱۴۰۴

دوره انتشار: دو فصلنامه
شاپا چاپی: ۲۳۲۲-۳۴۷۲
شاپا الکترونیک: ۲۷۱۷-۳۴۰۲

doi 10.22067/irlip.2026.89356.1558

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۴
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۳۰
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۰۳
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۲/۲۷

تحریم‌های یکجانبه، جنایت علیه بشریت و صلح جهانی (مطالعه موردی تحریم آمریکا علیه ایران)

کوروش قنبری[۱]
مهدی حاتمی[۲]
فرید آزادبخت[۳]

چکیده

تحریم‌های یکجانبه ابزاری در دست دولت‌ها و در حال تبدیل شدن به یک رویه بین‌المللی است، با استناد به فصل‌هفتم منشور سازمان ملل متحد، وظیفه تشخیص تهدید علیه صلح،نقض صلح و عمل تجاوز وهمچنین اتخاذ مکانیسم اجرایی بر اساس ماده ۳۹ و مواد ۴۱ و ۴۲ منشور برعهده شورای امنیت می‌باشد. تحریم‌های یکجانبه در واقع نوعی تهدید محسوب شده و کشورهای اعمال کننده با این کار خود مرتکب رفتاری مغایر با منشور سازمان ملل می شوند. پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی و منابع کتابخانه ای به دنبال پاسخ به این سؤال است: آیا تحریم‌های یکجانبه آمریکا عیله ایران با توجه به اصول حقوق بین‌الملل و منشور ملل متحد، قانونی و مشروع‌هستند؟ با بررسی قوانین بین‌المللی، تحریم‌های یک-جانبه آمریکا علیه ایران مغایر با اصول حقوق بین‌الملل بوده وغیرقانونی و نامشروع می‌باشد. موضوعی که با بند ب ماده ۱۶ اساسنامه نورنبرگ ارتباط داشته و رابطه بین حقوق بشر و صلح و امنیت بین‌المللی بسیار نزدیک بوده، صلحی را که با قربانی کردن حقوق بشر بدست آمده باشد نمی‌توان صلح نامید، بلکه بیشتر شبیه به آرامشی است که به زور سرنیزه و حکومت نظامی بدست آمده باشد و با نقض قواعد آمره حقوق بشر و بشردوستانه برقرار شود. تحریم‌های اقتصادی جامع با نفی تجارت آزاد، تهدیدی بر صلح‌هستند و ناقض اصول کلی و معاهدات بین‌المللی می‌باشند.

کلید واژه‌ها: تحریم یک جانبه،حقوق بشر، اصول حقوق بین‌الملل، امنیت بین‌المللی

---

۱. دانشجوی دکتری تخصصی حقوق بین‌الملل دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه K_ghanbari53@yahoo.com
۲. دانشیار حقوق بین‌الملل، دانشگاه کردستان (نویسنده مسئول) Hatamilaw@uok.ac.ir
۳. استادیار، گروه حقوق، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران. f.azadbakht@iau.ac.ir

مقدمه

اقداماتی را که به طور یکجانبه و خارج از چارچوب توافق بین‌المللی از سوی یک کشور یا ائتلافی از آن‌ها بر علیه کشور دیگری اتخاذ می نمایند را تحریم‌های یکجانبه می گویند. (Zangi Aharami et al., 2021,p. 41) این نوع از تحریم‌ها بر مسئله حقوق بشر تأثیر منفی دارند. کشورهای توسعه یافته درقبال کشورهای کمتر توسعه یافته یا در حال توسعه تحریم‌های یکجانبه را اعمال می کنند. (Zamani & Farahmandzad,2021,p.13) این تحریم‌ها به صورت مستقیم و یا غیر مستقیم بر حقوق بشر تاثیر می گذارند و معمولاً دسترسی مردم به مواد غذایی و دارویی را با مشکلاتی مواجه می سازند و آنان را از نظر بهداشتی و درمانی در وضعیت نامطلوبی قرار می دهد. در چنین مواردی حق حیات به طور مستقیم نقض می گردد. و گاهی حقوق بشر به صورت غیر مستقیم نقض می‌شود که در این مورد می‌توان به نقض حقوق سیاسی اشاره کرد. (Heydari, 2015,p. 38)

براساس منشور سازمان ملل متحد، دولت‌ها از حاکمیت برابر در جامعه جهانی برخوردارهستند. این برابری حقوقی دولت‌ها یک قاعده آمره بین‌المللی محسوب می‌شود. مهم‌ترین رکن امنیت بین‌المللی، استقلال و حاکمیت ملی دولت‌ها می‌باشد، براساس این دیدگاه، دولت‌ها هم منشاء اصلی تهدید محسوب می شوند وهم مسئول برقراری امنیت و تأمین کننده امنیت بین‌المللی‌هستند، که این موضوع منوط به امنیت داخلی است. (Eshrafi,2014,p.107)

تحریم‌های یکجانبه نوعی تهدید محسوب می شوند و کشورهای اعمال کننده تحریم با این کار خود رفتاری مغایر با منشور سازمان ملل به‌ویژه ماده ۳۹ منشور که‌هر گونه تهدید علیه صلح را ممنوع کرده وهر نوع تهدید را تجاوز شمرده، مرتکب می شوند.با تامل در اظهار نظر مستقیم یا غیر مستقیم سران دولت‌های تحریم کننده به‌ویژه ایالات متحده آمریکا به تهدید بودن تحریم‌ها پی خواهیم برد.این موضوع با بند ب ماده ۱۶ اساسنامه نورنبرگ در ارتباط است. (Madani,1998,p.105)

با استنادبه بند ۳ ماده ۱ منشور ملل متحد، تحریم‌های یکجانبه اصول حقوق بین‌الملل از جمله؛ اصل‌همکاری بین دولت‌ها در حل و فصل اختلافات بین‌المللی در مسائل اقتصادی و بشردوستانه وهمچنین اصل عدم مداخله در امور داخلی کشورها را نقض می نمایند. (Saad,2008,p.662) نکته بسیار حائز اهمیت در خصوص اعمال تحریمهای یکجانبه علیه ایران، مشروعیت آن‌ها وهمچنین قانونی بودنشان است.باید توجه داشت که شورای امنیت و اتحادیه اروپا و ایالات متحده ی امریکا در صورتی که تحریمی علیه یک کشور اعمال می نمایند،باید برای این اقدامات،توجیهات حقوقی داشته باشند تا مشروعیت یابند. به نظر می رسد در خصوص ایران، این تحریم‌ها ریشه در تصمیمات حاکمیتی دارند، از منطق و استدلال حقوقی برخوردار نمی‌باشند. (Fashandi & Qaderi,2017,p.156)

۱. پیشینه تحقیق

در ارتباط با موضوع تحریم‌های یکجانبه و نقض حقوق بشر مقالات و کتاب‌های زیادی به رشته تحریر درآمده است.آن چیزی را که در این مقاله برخلاف مقالات قبلی به آن خواهیم پرداخت، بحث مشروع و

قانونی بودن تحریم‌های یکجانبه علیه کشورهاست در اینجا به طور خاص تحریم یکجانبه آمریکا علیه ایران و تاثیرات آن بر حقوق بشری را مورد بررسی قرار میدهیم..در این مقاله به چند نمونه از این پژوهش‌ها به شرح زیر اشاره می نماییم.

مقالات متعدد زیادی در این حوزه نگارش شده که از جمله:

۱- مقاله آقای سید قاسم زمانی و خانم زینب فرهمندزاد با عنوان «اقدامات قهری یکجانبه آمریکا علیه ایران از منظر حقوق بین‌الملل با تاکید بر رویه شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد «که در زمستان ۱۴۰۰در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر شد.

۲- مقاله آقای مصطفی فضائلی و خانم مهناز رشیدی با عنوان «سیاست‌همکاری آبی: راهبرد حقوقی برای صلح و امنیت بین‌المللی شهریور ۱۴۰۱ در فصلنامه مطالعات حقوق عمومی انتشار یافت. پیرامون تحریم‌های یکجانبه و فراسرزمینی آمریکا و تحریم‌های شورای امنیت وهمچنین صلح و امنیت بین‌المللی مواردی را مطرح نمودند.این مقاله با عنوان موصوف،به روش توصیفی-تحلیلی به دنبال پاسخ گویی به این مسئله می‌باشد که: «تحریم‌ها به‌ویژه تحریم‌های یکجانبه کشورها را می‌توان به عنوان ناقض حقوق بشر و تهدید کننده صلح و امنیت بین‌المللی قلمداد کرد؟» در این مقاله صرف وقوع جنگ به عنوان ناقض صلح و امنیت بین‌المللی نخواهد بود بلکه تحریم‌هاییکه به صورت یکجانبه و خارج از چارچوب منشور سازمان ملل متحد بر علیه کشورها اعمال می‌شود باعث نقض فاحش حقوق بشر از جمله حق توسعه، حق آموزش، دادرسی منصفانه خواهد شد و با این کار صلح و امنیت بین‌المللی تهدید خواهد شد.

۳- مقاله ای توسط خانم عهدیه زنگی اهرمی و آقایان حمید عزیزی مرادپور و احد باقرزاده، تحت عنوان «آثار تحریم‌های یکجانبه بر رعایت حقوق بشر با تأکید بر تحریم‌های ایالات متحده آمریکا علیه ایران»در تابستان۱۴۰۰ منتشر شد که به موضوع وضع تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه کشورهای‌هدف به‌ویژه ایران اشاره می کند و در مورد نقض حقوق بشر در اثر تحریم بحث می کند.

۲. مبانی نظری

۲-۱- مفهوم تحریم‌های یک جانبه

تحریم گونه ای از اقدام تنبیهی و فشارهای اقتصادی علیه یک کشور است تا شیوه و مبنای رفتاری خویش را تغییر دهد. به عبارت دیگر «تحریم‌های یک جانبه» اقدامات تنبیهی یک کشور علیه کشور دیگر بر اساس سیاست خارجه و امنیت ملی خود وضع می کند. برخی از کشورها با یکسری از اقدامات‌هدفمند قصد محدود سازی روابط اقتصادی را دارند تا با این شیوه بتوانند برای رسیدن به اهداف سیاسی کشور موردهدف را تحت فشار قرار دهند. این عمل دولت‌ها بیشتر جنبه تهدید داشته و به دنبال تغییر رفتار دولت‌هدف تحریم می‌باشند که در این مسیر برای جلب نظر شورای امنیت با مشکل مواجه شده اند. (Samadi,2014,p.75) تحریم‌های یکجانبه به روابط میان دو کشور مربوط است که در آن دولت تحریم کننده بر اساس تصمیم یک طرفه خود تحریم را بر دولت‌هدف اعمال می کند. چون در این نوع تحریم فقط یک کشور روابط تجاری و مالی خود را با کشورهدف محدود می کند. تحریم‌های یکجانبه طبق قوانین داخلی

دولت تحریم کننده ماهیت فراسرزمینی دارند در رویه حقوق بین‌الملل تحریم ای یکجانبه به دو روش که عمدتاً متعلق به ایالات متحده است، اعمال شده اند. (Rashidi,2015,p.24) عموماً تحریم‌های یکجانبه، تحریم‌هایی‌هستند که طبق مفاد منشور ملل متحد و بر اساس فصل‌هفتم اعمال نشده و یک یا چند کشور خودسرانه بدون توجه به منشور اقدام به اعمال محدودیت برعلیه کشورهای‌هدف می نمایند، که این گونه تحریم‌ها از منظر حقوق بشر ممنوع می‌باشد. (Samadi,2014,p.76)

۳. اثر تحریم برحقوق بشر

۳-۱- تحریم‌های شورای امنیت

بر اساس منشور سازمان ملل، شورای امنیت متعهد به ارتقا و تشویق به احترام به حقوق بشر است. با این تفاسیر با استناد مفاد منشور و اصول حقوق بین‌الملل، رعایت هنجارهای حقوق بشری و حقوق بشردوستانه قدرت اجرایی شورای امنیت افزایش خواهد داد. ماده ۲۴ منشور از شورا می خواهد در استفاده از قدرت خود برای حفظ صلح و امنیت بر اساس اهداف و اصول سازمان ملل عمل نماید. (Emadi,2012,p.122) حقوق بشر بعد از تشکیل سازمان ملل در جامع بین‌المللی، جایگاه رفیعی را بدست آورد، تابعین حقوق بین‌الملل یعنی کشورها و سازمان‌های بین‌المللی از طریق انعقاد معاهدات، تعهد خود را نسبت به مقررات بین‌المللی حقوق بشر ابراز داشتند. به طوری که یکی از اهداف سازمان ملل طبق منشور، همکاری بین‌المللی در پیشبرد و تشویق احترام به حقوق بشر عنوان شده است، بر اساس منشور ملل متحد، دولت‌ها، سازمان ملل و ارکان ذی ربط الزام دارند در جهت ارتقاء سطح زندگی، حق اشتغال، توسعه امور اقتصادی و اجتماعی، بهداشت عمومی و احترام و رعایت حقوق بشر گام بردارند. (Zamani & Zanganeh Shahraki, 2013,p. 36) نقض حقوق بشر در اثر تحریم‌های اقتصادی ممکن است به صورت مستقیم و یا غیر مستقیم باشد. با اعمال تحریم اقتصادی معمولاً دسترسی مردم به مواد غذایی و دارویی را با مشکلاتی مواجه می سازد و آنان را از نظر بهداشتی و درمانی در وضعیت نامطلوبی قرار می دهد. در چنین مواردی حق حیات به طور مستقیم نقض می گردد. و گاهی حقوق بشر به صورت غیر مستقیم نقض می‌شود که در این مورد می‌توان به نقض حقوق سیاسی اشاره کرد. (Heydari,2015,p.38)

شورای امنیت که یکی از ارکان اصلی سازمان ملل محسوب می‌شود با جرای تحریم‌های اقتصادی، حقوق بشر شهرودان کشورهای تحت تحریم را نقض می نماید. در خصوص اینکه آیا شورای امنیت را می‌توان به علت تحریم‌های اقتصادی ناقض حقوق بشر معرفی نمود، دو دیدگاه موافق و مخالف وجود دارد. طرفداران ناقض حقوق بشر بودن تحریم‌های شورای امنیت ، این طور استدلال می نمایند که، حقوق بشر ذکر شده در منشور ملل متحد جهان شمول بوده وهیچ دولت یا سازمانی نباید آن‌ها را نقض نماید. و از طرفی حقوق بشر شهروندان کشورهای تحت تحریم به دلیل این تحریم‌ها نقض می‌گردد و در نتیجه نهاد تحمیل کنده تحریم (شورای امنیت) ناقض حقوق بشر قلمداد می‌شود. رفتار یک دولت خاطی نمی‌تواند نقض فاحش حقوق بشر توسط شورای امنیت را توجیه نموده و از آن شورا رفع مسئولیت کند. مخالفین مسئولیت شورای امنیت اعتقاد دارند که محدودیت قانونی برای شورای امنیت برای اقدام تحت فصل‌هفتم منشور وجود ندارد.

(Emadi,2012,p.123)

از جمله تحریم‌هایی که منجر به نقض قواعد حقوق بشر و بشر دوستانه می‌شود، تحرم‌های جامع شورای امنیت است، تحریم ای اعمال شده علیه عراق در دهه ۱۹۹۰، یک نمونه آشکار از نقض قواعد حقوق بشر و بشردوستانه می‌باشد که از آن به عنوان قواعد آمره حقوق بین‌الملل یاد می‌شود. این تحریم‌ها خسارات جبران ناپذیری به افراد غیر نظامی وارد کرد به گونه‌ای که تشکل‌های حقوق بشری مدعی نسل کشی از سوی رکن اصلی سازمان ملل یعنی شورای امنیت شدند. (Zamani&Mazaheri2011,p.117)

برای اعمال تحریم از سوی شورای امنیت، محدودیت‌های نیز وجود دارد که از جمله محدودیت در حوزه قواعد حقوق بشر می‌باشد. برخی از حقوقدانان اعتقادشان بر این است که شورای امنیت بایستی به‌هنگام اجرای وظایفش به موجب ماده ۴۱ منشور، از جمله در اعمال تحریم‌های اقتصادی، کلیه قواعد حقوق بشر را بایستی رعایت نماید. عده دیگری از صاحب نظران، طیفی از حقوق بشر را که به موجب میثاق حقوق مدنی و سیاسی، به عنوان حقوق غیر قابل تعلیق شناخته شده است و از جمله شامل حق حیات، ممنوعیت شکنجه و رفتارهای غیر انسانی می گردد، در شماره قواعد آمره محسوب نموده و معتقدند که شورای امنیت ملزم به رعایت قواعد مزبور می‌باشد، چون با عنایت به وظیفه ذاتی شورای امنیت این اقدام شورا فلسفه وجودی آن را زیر سئوال خواهد برد و شورای امنیت بایستی از اعمال تحریم‌هایی که بر زندگی عادی مردم تأثیر می گذارد، خودداری نماید. (Foladi, 2017,p.103)

شورای امینت، به طور اصولی متعهد به احترام به تمامی حقوق بشر مصرح در لایحه بین‌المللی حقوق بشر (اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاقین) است. گرچه شورای امنیت عضو این معاهدات نیست، اما آن‌ها مبین بینش اصلی حقوق بشری منشور ملل متحد مصرح در مواد یک، ۵۵ و ۵۶ می‌باشند، میثاقین تحت نظارت سازمان ملل مذاکره شدند و برای آن‌ها سیستم نظارتی ایجاد شده است. با ترویج حقوق بشر به شیوه مذکور، سازمان ملل انتظار حمایت از این حقوق از سوی خود سازمان ایجاد کرد. به این ترتیب ارگان‌های سازمان ملل، از جمله شورای امنیت، ازهر رفتاری که حقوق بشر حمایت شده در این معاهدات را نقض کند، منع شده اند. (Gharibabadi, 2017,p. 131) صاحب نظران عرصه حقوق بین‌الملل معتقدهستند که شورای امنیت در اعمال تحریم بایستی موضوع حقوق بشر در زمان صلح و بشر دوستانه در زمان جنگ را مد نظر قرار داده و به عبارتی تحریم‌هوشمند را اعمال نماید.

۳-۲-تحریم‌های یکجانبه

در مقابل تحریم شورای امنیت، تحریم یکجانبه قرار دارد که بر اساس فصل‌هفتم منشور اعمال نمی‌شود و کشورها بدون مجوز شورای امنیت آن را در قبال کشور دیگر اجرا می کنند که با مقررات حقوق بشر مغایرت دارند و از منظر نهادهای حقوقی دیگر ممنوع‌هستند. (Samadi, 2014,p.76) حسب ماده ۳۹ منشور ملل متحد، جامعه بین‌المللی تنها به سازمان ملل متحد اختیار داده است که در وضعیت‌های خاص که تهدید علیه صلح یا نقض صلح وجود دارد، اقدامات اقتصادی قهر آمیز را اتخاذ کند. کنفرانس تجارت و توسعه ملل متحد (آنکتاد) نیز استفاده از تحریم‌های اقتصادی علیه کشورهای در حال توسعه را محکوم می نماید. تحریم‌های یکجانبه بند ۱۸ ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر و بند ۱ ماده ۱۱ میثاق حقوق

اقتصادی اجتماعی و فرهنگی را که به حقوق بنیادین رفاه و بهداشت انسانی و امکان دسترسی به دارو اشاره می نمایدرا نقض نموده به طوری که بند ۲ ماده ۱ میثاق مذکور بیان می نماید؛ به‌هیچ وجه مردم نباید از حق امرار بر معاش محروم شوند. این موضوع به تایید اعلامیه محو گرسنگی و سوء تغذیه در کنفرانس جهانی غذا مورخ ۱۹۷۴ نیز رسیده است.همچنین اعلامیه وین، ۲۵ژوئن ۱۹۹۳ حق توسعه به عنوان یک حق جدایی ناپذیر انسانی شناخته شده است. بند ۴ قطعنامه کمیسیون حقوق بشر تحت عنوان حقوق بشر و اقدامات قهر آمیز یکجانبه صراحت دارد. شورای امنیت و اتحادیه اروپا در اعمال تحریم‌ها مباحث حقوق بشری را لحاظ نود و برای این موضوع ساز و کار وضع کرده اند، ولی کشورهای زیادی در تحریم‌های یکجانبه چنین برنامه ای را تدوین نکرده اند. به طور مثال دیوان اروپایی حقوق بشر در قضی «کادی و البرکات» به دلیل نقض اصلی دادرسی منصفانه و حق حاکمیت، قطعنامه شورای امنیت را بدون اعتبار اعلام نمود. لذا تحریم‌های یکجانبه به طور اولی باید باطل باشند. (Taghavi Nejad, 2018.p.7)

۴. تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه ایران و نقض حقوق بشر

تحریم‌های یکجانبه به ویژه از سوی کشورهای دارای اقتصاد بزرگ، بر روی معیشت و زندگی روز مره شهروندان کشورهدف تأثیر می گذارد و حق حیات آنان را نقض می کند. بزرگ‌ترین ضربه به اقتصاد ایران در اثر تحریم‌های یکجانبه امریکا و اتحادیه اروپا بر بخش انرژی وارد شد. ایران، اقتصادی مبتنی بر نفت دارد. کاهش صدور نفت، از درآمد کشور کاسته و بر رفاه شهروندان و توسعه کشور ریا، تأثیر جدی گذاشته است.هنگامی که تحریم‌های یکجانبه در کنار تحریم‌های شورای امنیت قرار گرفت، تأثیرات بیشتری بر ساختار اقتصادی ایران گذاشت که به نوبه خود، آثار آن بر حق حیات مردم با تفسیر موسع نیز بدون انکار است. (Mousavi & Jokar, 2014,p. 144) تحریم‌ها باید براساس مجوز شورای امنیت که وظیفه حفظ صلح و امنیت بین‌المللی را براساس منشور برعهده دارد و با رعایت اصول عام حقوق بین‌الملل، قواعد آمره بین‌المللی، مقررات منشور سازمان ملل و حقوق بشر و بشر دوستانه اعمال شوند (Farrokh Siri, 2008,p. 29)، اما بازهم بعضی از کشورها، به طور یکجانبه اقدام به اعمال تحریم علیه کشورهای دیگر می کنند. به نظر می رسد که اعمال تحریم‌های یکجانبه مغایر با حقوق بین‌الملل بوده و عملی غیر قانونی در جامعه بین‌المللی به حساب می آید. این گونه از تحریم‌های نمادی از رفتار غیر مسالمت آمیز یک دولت‌هستند که از حیث ماهیت و اجراء با مناقشه‌های علمی زیادی روبروهستند. (Postinchi &Mohseni Fard, 2013,p. 137) ایالات متحده آمریکا از جمله کشورهای است که بیشترین تحریم‌های یکجانبه را علیه کشور ایران اعمال نموده است.

تحریم‌های یکجانبه تأثیرات جبران ناپذیری بر جان شهروندان وارد می کنند و آنان را از حقوقی ماند حق بهداشت یا حق غذا منع می کنند. تحریم‌های جزئی‌هم با اصول حقوق بشر در تعارض اند. در بعضی از موارد، تأثیر تحریم‌های مستقیم می‌باشد، مانند محدودیت‌های مسافرتی یا پروازی که با حق آزادی و ورود و خروج افراد از کشور در تعارض‌هستند. این تحریم‌ها گاهی بر زندگی خصوصی افراد، کرامت و حقوق خانواده آثار منفی می گذارند. (Ghavam & Mohseni, 2015,p. 28) تحریم‌های اقتصادی‌هیچ سازگاری با قوانین

حقوق بشر ندارد و مغایر با مفاد حقوق بشرهستند. چون افراد عادی را با درد و رنج مواجه می کنند. ولت ایی که به صورت یکجانبه بنا بر اقتضای عضویت در سازمان ملل طبق ماده ۲۵ منشورر و جهت تأمین منافع ملی خود که آن را در تبعیت از نظام بین‌الملل دیدند،تحریم‌ها و محدودیت‌هایی بر ایران اعمال کردند. این تحریم‌ها اثرات مستقیم و غیر مستقیم بر شهروندان ایرانی داشته و مغایر با اصول و ارزش‌های عام جهان شمول حقوق بشر است ؛ چون به دنبال بی ثبات کردن نظام سیاسی برای کسب منافع نامشروع و تهدید به زور و حتی سرنگونی و براندازی یک دولت قانونی می‌باشند.

آمریکا با اعمال تحریم‌های یکجانبه به شیوه فشار حداکثری بر اقتصاد دولت ای‌هدف از جمله کشور ایران، باعث نقض تعهدات حقوق بشری از سوی این کشورها شده است. این گونه تحریم‌ها فاقد وجاهت قانونی و مشروعیت می‌باشند و نقض حقوق بشر را به دنبال دارندکه جامعه بین‌المللی را بسوی‌هدفمند سازی تحریم‌ها با مد نظر قرار دادن ملاحظات انسان دوستانه به عنوان عنصری ضروری واجتنابناپذیردر حفظ صلح و امنیت بین‌المللی، سوق می دهد. (Zengi Ahrami et al., 2021,p.62)

کمیته حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در نظریه خود تحت عنوان «رابطه تحریم‌های اقتصادی و احترام به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» در اکثر موارد تحریم‌های اقتصادی را قابل اثر بر حقوق مندرج در میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دانسته است. همچنین به استناد مواد ۲ و ۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی «دولت‌های طرف این میثاق مکلف اند تحقق حق خودمختاری ملل را تسهیل و احترام به این حق را طبق مقررات منشور ملل متحد مراعات نموده وهرگاه یک خطر عمومی استثنایی (فوق العاده) موجودیت ملتی را تهدید کند و این خطر رسماً اعلام بشود کشورهای طرف این میثاق می‌توانند به تناسب تدابیری خارج از الزامات مقرر در این میثاق اتخاذ نمایند. به شرط اینکه تدابیر مزبور با سایر الزاماتی که بر اساس حقوق بین‌الملل به عهده دارند مغایرت نداشته باشد و منجر به تبعیضی منحصراً بر اساس نژاد –رنگ-جنس –زبان –اصل و منشأ مذهبی یا اجتماعی نشود».

تحریم‌ها تأثیر مستقیم بر حق آزادی جابه جایی و ورود و خروج از کشور برای اشخاص مقیم کشور هدف همچون محدودیت‌های مسافرتی، پروازی و... دارند. با وضع تحریم‌هایی افزایش فقر، ارائه خدمات اجتماعی و کمبود غذا و دارو، بیماری‌ها و مرگ و میر ناشی از آن گسترش می یابد که این موضوع از مصادیق بارز نقض حق حیات به عنوان یک قاعده آمره بین‌المللی مطابق ماده ۳ اعلامیه جهانی حقوق بشر و ماده ۶ میثاق حقوق مدنی و سیاسی است. حق حیات حقی است که حتی در شرایط اضطراری‌هم غیر قابل نقض می‌باشد. حق بهداشت و سلامتی از جمله دیگر حق ا می‌باشد که به واسطه تحریم‌های یکجانبه در معرض نقض قرار می گیرد، که در ماده ۱۲ کنوانسیون رفع اشکال تبعیض آمیر علیه زنان ، ماده ۲۴ کنوانسیون حقوق کودک ماده ۵ کنوانسیون رفع اشکال تبعیض نژادی و ماده ۱۲ میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد تأکید قرار گرفته است.

از جمله موضوعات مهم در اسناد حقوق‌همبستگی بشر که حق مسلم کشورهای در حال توسعه نیز محسوب می‌شود، مسئله حق توسعه است. که مورد پذیرش میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اعلامیه حقوق و تکالیف اقتصادی دولت‌ها ۱۹۷۴ می‌باشد. تابعان فعال حقوق بین لملل ملزم

به فراهم نمودن شرایط تحقق حق توسعه‌هستند. حق توسعه اقتصادی حقی بشری است که برای جامعه بین‌الملل تعهداتی را به‌همراه دارد، ایالات متحده آمریکا با اعمال تحریم‌های یکجانبه خود علیه ایران محدودیت‌هایی را در مسیر تحقق حق توسعه ایران ایجاد نموده و این امر ناقض کنوانسیون‌های جهانی است. (Zengi Ahrami et al., 2021,pp.51-53)

۵. تحریم یا تهدید

تحریم‌های یکجانبه علیه کشورهای دیگر نوعی تهدید به حساب می آید و کشورهای اعمال کننده تحریم با این کار خود رفتاری مغایر با منشور سازمان ملل به‌ویژه ماده ۳۹ منشور که هرگونه تهدید علیه صلح را ممنوع کرده وهر نوع تهدید را تجاوز شمرده است. با تامل در اظهار نظر مستقیم یا غیر مستقیم سران دولت‌های تحریم کننده به‌ویژه ایالات متحده آمریکا این طور استنباط می‌شود که تحریم‌های یکجانبه در واقع نوعی تهدید محسوب می‌شود که این موضوع با بند ب ماده ۱۶ اساسنامه نورنبرگ در ارتباط است. (Madani,1998,p.105)

به طور کلی تحریم دارای دو مرحله است، مرحله ذهنی و عملیاتی. در مرحله ی ذهنی، دشمن یا کشور تهدید کننده ابتدا نقاط آسیب پذیر جامعه ی‌هدف را شناسایی می کند، ابزارهایش را می شناسد و سپس هدف‌گذاری و سرمایه گذاری می کند و در نهایت آن را عملیاتی می نماید. این تقسیم بندی برای پیشگیری از تهدید می‌باشد. از طرفی تهدید دارای دو بعد نرم و سخت می‌باشد و تهدید نرم امروزه موثرترین، کار آمدترین، کم‌هزینه ترین صورت تهدید و در عین حال خطرناک ترین نوع تهدید است. امروزه بیشتر تهدیدها به سوی تهدیدهای نرم سوق پیدا کرد است. تحریم اقتصادی به طور مستقیم و غیر مستقیم بر ابعاد سیاسی، فرهنگی و اجتماعی موثر بود و در واقع به عنوان یک تهدید مطرح می‌باشد. در حوزه تهدید دو دسته گفتمان منفی و مثبت وجود دارد. گفتمان منفی، تهدید را به نبود امنیت تعریف می کند و امنیت را به نبود تهدید تعریف می کند. همین گفتمان منفی دارای دو موج است؛ موج اول این گفتمان بر جنبه نظامی تأکید دارد و معتقد است که تهدید یعنی در معرض حمله ی نظامی قرار گرفتن یک کشور توسط کشور دیگری و تنها عامل ناامنی را حمله نظامی می داند و اما موج دوم می گوید تهدید و عدم امنیت در حمله نظامی خلاصه نمی‌شود، بلکه در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، علم و فن آوری و زیست محیطی نیز تهدید وجود دارد. گفتمان مثبت امنیت و تهدید را دو متغیر مستقل می داند. (Mehraban, 2019,pp. 140-143)

۶. مفهوم صلح و امنیت بین‌المللی

۶-۱- مفهوم صلح

صلح نتیجه اندیشه‌ای است که انسان برای رهایی از جنگ و رسیدن به آرامش از زمان وجود تفاوت‌ها و تضادهایی که بین اقوام باستانی تا به امروز بوده و ثمره ی آن جز جنگ و ازبین رفتن سرمایه‌های برگشت ناپذیر جوامع (انسان‌ها) بوده، همواره در پی جدل نموده است. معنای عقلانی صلح حتی اگر دوستانه نباشد، برای در برگرفتن کل ملت‌ها درکره خاکی که می‌توانند باهم روابط دوستانه متقابل داشته

باشند، یک ضرورت حیاتی است و شرط بقای بشر است و بایستی آن را یک حق ذاتی به حساب آورد. (Aghaei & Rahimzadeh,2021,p.2)

صلح حالتی است که در آن، جنگ حکمفرما نباشد. تا پیش از تاسیس سازمان ملل متحد، صلح به وضعیتی اطلاق میشد که ر آن جنگ حکمفرما نباشد (صلح منفی) ؛ اما پس از تشکیل این سازمان، به تدریج مفهومی مثبت به صلح بخشیده شد. صلح در وجه مثبت آن، به‌همزیستی گروه‌ها و اقوام مختلف در محیطی فارغ از خشونت، اعم از خشونت مستقیم نظامی با خشونت غیر مستقیم مانند، بی عدالتی، فقر، توسعه نیافتگی، تخریب محیط زیست و به طور کلی نقض حقوق بشر اطلاق می‌شود. (Khosravi,2015,p.224) & Asgari سران اعضای شورای امنیت در اعلامیه ای که در پایان نشست خود در ۳۱ ژانویه ۱۹۹۲ اعلام کردند امروز دیگر فقدان جنگ و مخاصمه مسلحانه میان دولت‌ها به مفهوم وجود صلح و امنیت بین‌المللی نیست، عدم ثبات و پایداری در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و نقض حقوق بشر نیز تهدیدی علیه صلح و امنیت جهانی به حساب می آید.

بین حقوق بشر و صلح و امنیت بین‌المللی رابط تنگاتنگی وجود دارد و صلحی را که به قیمت قربانی کردن حقوق بشر بدست آمده باشد نمی‌توان صلح نامید، بلکه بیشتر شبیه به آرامشی است که به زور سرنیزه و حکومت نظامی در شهر پرآشوب برقرار شده و تنها منتظر جرقه ای است تا ازهم بپاشد و آشوبی به پا کند که دیگر نتوان مهارش کرد،این دقیقاً مصداق صلحی است که با نقض قواعد آمره حقوق بشر و بشردوستانه برقرار شود. این صلح صلحی شکننده، در مفهومی موسع جز تهدیدی علیه صلح نیست بنابراین با توج به ضربات مهلکی که تحریم ای جامع شورای امنیت بر افراد بی گناه وارد آوردند و با در نظر گرفتن‌هدف شورا از اعمال این گونه تحریم‌ها که مانا برقراری صلح و امنیت جهانی است می‌توان اذعان کرد که این گونه تحریم‌ها با نقض حقوق بشر در بلند مدت خود از موجبات تهدید صلح خواهند بود. (Falsafi,2005,p.37) بندهای ۲ و ۳ ماده ۱۰ منشور ملل متحد، تقویت صلح از طریق توسعه روابط دوستانه بین‌المللی را بیان می کند که منجر به کاهش علل زمینه‌های وقوع جنگ و تحکیم صلح جهانی خواهد بود.همان طور که از مفاد مواد ۳۳،۳۴،۳۶،۳۹ و همچنین ماده ۵۰ منشور بر می آیدهدف، حصول این اهداف از طریق مسالمت آمیز بوده است.

در حقوق بین‌الملل امروز، انسان فارغ از مرزبندی‌های سیاسی و تفاوت‌های ظاهری و عقیدتی، در مرکز توجه قرار دارد و صلح و امنیت به معنای فراهم کردن شرایطی است که در آن استانداردای زندگی مناسب، ثبات ورفاه فراهم شده و کرامت انسانی حفظ شود. از این رو پایه و اساس امنیت با رویکرد انسانی، آزادی از ترس و آزادی از نیاز است که در زمره آزادی‌های چهارگانه بنیادین در اعلامیه جهانی حقوق بشر مطرح شده است.

۶-۲-مفهوم امنیت بین‌المللی

واژه امنیت به نوعی احساس روانی اطلاق می‌شود که در آن به خاطر مبرا بودن از ترس، وضعیت آرامش و اطمینان خاطر احساس می‌شود. از خطراتی که منافع و ارزش‌های انسان‌ها را مورد تهدید قرار می دهد برحذر می دارد. بعد از انعقاد صلح وستفالی در سال ۱۶۴۸ و شکل گیر نظام دولت – ملت مفهوم امنیت ملی در روابط بین‌المللی مطرح شد و با گذشت زمان و تعمیق روابط بین‌المللی، مفهوم امنیت بین‌المللی نیز پا به

عرصه حیات گذاشت. در گذشته امنیت بین‌المللی غالباً در حوزه امنیت نظامی تعریف می شد اما امروزه در ابعاد سیاسی، نظامی، اقتصادی و اجتماعی تعریف می‌شود. (Eshrafi,2014,p.86) صاحب نظران رشته روابط بین‌الملل بر مفهوم محض امنیت‌هیچ گاه اجماع نداشته وهمین موضوع سبب شده تا در چند ده گذشته، مفاهیم مختلفی از امنیت بدست داده شود. در بحث مفهوم سنتی امنیت، شعار امنیت مشترک مطرح شد و از این دیدگا مد نظر قرار گرفت که‌هر چه کشوری امن تر باشد این وضعیت به امنیت کشورهای دیگر نیز کمک خواهد کرد. به عبارت دیگر، امنیت کشورها درهمدیگر موثر واقع می شوندوهر گونه خللی در امنیت یک کشور منجر به ورود خلل به امنیت سایر کشورها خواهد شد. بعدها با ارائه مفهوم امنیت جامع چالش ریشه ای تری نسبت به مفهوم امنیت ایجاد شد. امنیت بین‌المللی، نتیجه و جمع امنیت کلیه دول عضو جامعه بین‌المللی است وهدفی وسیع تر از فقدان جنگ دارد. (Vakil,2012,p.132)

نقطه ضعف عمده حقوق بین‌الملل این است که نمی‌تواند پایه گذار امنیت حقوقی یاهمان داده عینی باشد که اثر کلی دارد و در قبال‌همه به یک صورت قابل استناد است. امنیت حقوقی موجود در جامعه بین‌المللی به روابط فرد فرد دولت‌ها مربوط می‌شود و در نتیجه اثری جزئی دارد. امنیت بین‌المللی که در این مفهوم فقط بر مبنای حفظ اعتماد و توجه مستقیم به شکل قاعده استقرار می یابد، با ساختار جامعه بین‌المللی کاملاً سازگاری دارد. غیر متمرکز بودن اختیارات مراکز مستقل و برابری دولت‌ها خصوصیت اصلی این جامعه است. امنیت حقوق فراگیر و واحد آنگاه مستقر می‌گردد که بتواند واقعیات حیات اجتماعی را با حقوقی به نظم در آورد. به عبارت دیگر چنین امنیتی فقط در محدود یک نظام حقوقی جامع که بر سلسله مراتب میان ارگان‌ها و منابع حقوق متمرکز باشد، امکان پذیر است. امنیت اصولاً با نظم و ترتیب و محتوا و صراحت قواعد نظام حقوقی سر و کار دارد و به‌همین سبب قبل ازهر چیز با ماهیت و شکل قاعده مرتبط است. (Aghaei & Rahimzadeh,2021,p.3)

۷. تهدیدهای صلح و امنیت بین‌المللی

جهانی شدن، تغییراتی را در مفهوم صلح و امنیت بین‌المللی ایجاد کرد. حوزه‌هایی که صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می کرد، علاوه بر جنبه‌های نظامی به حوزه‌های دیگرمثل؛ فقر و گرسنگی، تروریسم، قاچاق و جرایم سازمان یافته،شیوع بیماری‌های مسری، مهاجرت‌های بی رویه، محیط زیست و نقض حقوق بشرهم می‌تواند تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی به حساب آید. باری بوزان، تهدیدات امنیتی را در چند بعد مورد بررسی قرار داده که تهدیدات اقتصادی، سیاسی، نظامی، زیست محیطی و اجتماعی از جمله این تهدیدات می‌باشد. با این دیدگاه، امروزه صلح به معنای فقدان جنگ و مخاصمات مسلحانه نیست بلکه، فقر، گرسنگی، تبعیض، فقدان دموکراسی، حکومت ناکارآمد، نقض حقوق بشر به عنوان زمینه ساز تهدید صلح و امنیت بین‌المللی تلقی می‌شود. (Aghaei & Rahimzadeh,2021,p.2)

گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد، تحریم‌های یکجانبه را تهدیدی علیه صلح و امنیت بین‌المللی دانست. النا دوهان در خصوص آثار منفی تحریم بر حقوق بشر، تحریم‌های یکجانبه را موجب تضعیف اقتدار سازمان ملل، ترس درهمکاری بین‌المللی و حاکمیت قانون دانست و عنوان کرد که اقدامات یکجانبه تهدیدی برای

صلح و امنیت بین‌المللی است. به اعتقاد وی، بر اساس مشور سازمان ملل متحد، شورای امنیت سازمان، تنها ارگانی است که می‌تواند اقدامات اجرایی در استفاده از زور، تهدید به زور یا اقدام تهاجمی استفاده کند. با توجه به این امکان تحمیل مجازات‌های یکجانبه برای این اهداف یا اهداف دیگر برای کسی فراهم نشده است. تحریم‌های یکجانبه با نقض اساسی بشر و تضعیف ثبات دخلی و بین کشورها تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی ایجاد می کند. و بر تمامی دسته‌های حقوق مدنی،اقتصادی، اجتماعی و جمعی ازجمله حق بر توسعه تاثیر می گذارند. این تحریم‌ها در بلند مدت مکانیسم‌های موجود منطقه ای و دوجانبه را تضعیف می کند و کشورهای‌هدف را از ایجاد زیرساخت حیاتی برای رفاه مردم باز می دارد. حتی شورای امنیت بیماری در قطعنامه ۲۵۳۲ (۲۰۲۰) به این موضوع اشاره می نماید که بیماری کووید ۱۹ حفظ صلح و امنیت بین‌المللی را به خطر می اندازد. تحریم‌های یکجانبه به خودی خود بر تمام گروه‌های جمعیتی در کشورهای‌هدف، اتباع دولت سوم و سازمان‌های غیر دولتی بشردوستانه فعال در کشورهای‌هدف، تحت تحریم‌های ثانویه قرار می گیرند.

تحریم‌ها به دلیل اثرات جانبی منفی که در حوزه‌های مختلف نظام حقوقی بین‌المللی داشته است، سبب نقض و یا تهدید برخی اصول اساسی نظام حقوقی بین‌المللی شده است و از آنجا که ایجاد و حفظ صلح جهانی لازمه حیات انسان بوده لذا یکی از اصول اصلی‌هر نظام حقوقی، خصوصاً حقوق بین‌الملل می‌باشد. قواعد حقوقی مربوط به آن از جمله رفاه اقتصادی، امنیت، نقل و انتقال آزادانه انسان‌ها، عقاید و کالا به عنوان ابزار لازم برای دستیابی به آن در جامع جهانی ضرورت می یابند که تحریم‌ها باهدف قرار دادن این ابزار، صلح و امنیت بین‌المللی را مورد تهدید قرار داده اند. تحریم‌های اقتصادی جامع نیز از جهت نفی تجارت آزاد، تهدیدی بر صلح هستند و ناقض اصول کلی و معادات بین‌المللی می‌باشند و چنانچه تحریم‌ها منجر به رنج و مشقت انسان‌ها شود توجیهی از منظر حقوق بین‌الملل ندرن، چر که این اقدام برای حیات دولت‌ها خطر ساز می‌شود. از سویی دیگر، تحریم کنندگان به انگیزه مقابله با نقض حقوق بشر و حفظ صلح اقدام به وضع تحریم می نمایند، اما در عمل این تحریم‌ها به حقوق و آزادی‌های شهروندان دولت‌هدف، ضررهای شدیدی وارد می کند.

نتیجه گیری

تاثیر منفی تحریم‌های شورای امنیت بر حقوق بشر به‌ویژه حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم کشورهای تحت تحریم به گونه ای که موجب نقض فاحش این حقوق می‌شود، واقعیتی غیر قابل تردید است. تحریم‌های یکجانبه مداخله آشکار در امور داخلی و خارجی کشورهاست، این مسئله ناقض بند ۷ ماده ۲ و ماده ۳۲ منشور ملل متحد است. با بررسی اسناد جهانی حقوق بشر مندرج در منشور سازمان ملل متحد (۱۹۴۵)، اعلامیه جهانی حقوق بشر (۱۹۴۸)، کنوانسیون حقوق کودک (۱۹۸۹) و سایر اسناد مربوط که مبین اصول پذیرفته شده بین‌المللی می‌باشند، می‌توان ادعا کرد که چنانچه تحریم‌های اقتصادی منجر به رنج و مشقت انسان‌ها شوند توجیهی از منظر حقوق بین‌الملل ندارند. از طرفی تحریم ای یکجانبه نقض حق توسعه کشوراست. از آنجا که بر اساس اعلامیه وین ۲۵ ژوئن ۱۹۹۳ میلادی حق توسعه، به عنوان حق

جدایی ناپذیر انسانی شناخته شده می‌توان اقدامات تحریمی را ناقض این اصل مهم حقوق بشری دانست. بین حقوق بشر و صلح و امنیت بین‌المللی رابط تنگاتنگی وجود دارد و صلحی را که به قیمت قربانی کردن حقوق بشر بدست آمده باشد نمی‌توان صلح نامید، بلکه بیشتر شبیه به آرامشی است که به زور سرنیزه و حکومت نظامی در شهر پرآشوب برقرار شده و تنها منتظر جرقه ای است تا ازهم بپاشد و آشوبی به پا کند که دیگر نتوان مهارش کرد، این دقیقاً مصداق صلحی است که با نقض قواعد آمره حقوق بشر و بشردوستانه برقرار شود. این صلح صلحی شکننده، در مفهومی موسع جز تهدیدی علیه صلح نیست بنابراین با توج به ضربات مهلکی که تحریم ای جامع شورای امنیت بر افراد بی گناه وارد آوردند و با در نظر گرفتن‌هدف شورا از اعمال این گونه تحریم‌ها که‌همانا برقراری صلح و امنیت جهانی است می‌توان اذعان کرد که این گونه تحریم‌ها با نقض حقوق بشر در بلند مدت خود از موجبات تهدید صلح خواهند بود. تحریم‌های یکجانبه علیه کشورهای دیگر نوعی تهدید به حساب می آید و کشورهای اعمال کننده تحریم با این کار خود رفتاری مغایر با منشور سازمان ملل به‌ویژه ماده ۳۹ منشور که‌هر گونه تهدید علیه صلح را ممنوع کرده وهر نوع تهدید را تجاوز شمرده است. با تامل در اظهار نظر مستقیم یا غیر مستقیم سران دولت‌های تحریم کننده به‌ویژه ایالات متحده آمریکا این طور استنباط می‌شود که تحریم‌های یکجانبه به اقع توام با نوعی تهدید تلقی می گردد؛ موضوعی که با بند ب ماده ۱۶ اساسنامه نورنبرگ در ارتباط است.

اقدامات یکجانبه آمریکا در تحریم ایران، ناقض اصل‌همزیستی مسالمت آمیز در میان دولت‌هاست که مستلزم احترام به اصول سیاسی حقوق بین‌الملل یعنی تساوی حقوقی دولت‌ها، عدم مداخله،همکاری و دوستی، احترام به استقلال و تمامیت ارضی دولت‌ها در میان اعضای جامعه بین‌المللی است. با عنایت به اینکه به استناد فصل‌هفتم منشور سازمان ملل متحد به شورای امنیت به عنوان ارگان امنیت جمعی، وظیفه تشخیص تهدید علیه صلح و یا عمل تجاز را بر اساس ماده ۳۹ و اتخاذ مکانیسم اجرای مقتضی به موجب ماده ۴۱ (عدم توسل به نیروی نظامی) و ۴۲ (توسل به نیروی نظامی) منشور را تفویض نموده است. بنابراین بدون تردید تحریم‌های یکجانبه آمریکا مغایر با تضمین صلح و تحکیم امنیت جهانی، همبستگی اجتماعی ملل، به رسمیت شناختن حق تعیین آزادانه سرنوشت و عدم توسل به زور در روابط بین‌المللی در پرتو منشور سازمان ملل متحد است.

References

1. Aghaei, S, D & Rahimzadeh, A.The function of international peace and security in the shadow of threatening factors in the world system. Scientific Quarterly of Jurisprudence and Modern Law,. 2(7) (in persian).
2. Ashrafi, D. (Spring 2014). A new interpretation of international peace and security and its impact on the concept of national sovereignty. Quarterly Journal of Public Law Research, 15 (42). (in persian).
3. Askari, P & Khosravi, Y. (2016). The necessity and requirements of peace studies in international law. International Relations Research. 11(22). (in persian).
4. Bird,Annie,(2010),"Third State Responsibility for Human Rights Violations",EJIL, 21(4), 32-36. (in English).
5. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. 1979. (in English).
6. Convention on the Rights of the Child,.1989. (in English).
7. Declaration of the President of the Security Council , s/23500.january.1992. (in English).
8. Emadi, S, Mohsen. (Spring 2012). The impact of economic sanctions of the United Nations Security Council on the enjoyment of human rights. Foreign Policy Quarterly. 26(1). (in persian).
9. Falsafi, H.(2005). The Sequence of international treaties related to human rights, coexistence and conflict of obligations of states. Iranian Yearbook of Comparative International Law. No 1. (in persian).
10. Farrokh Siri, M. (2008). Legal limitations of the Security Council in imposing economic sanctions. International Law Journal. 25(39). (in persian).
11. Fouladi, R. (2017). International responsibility of states for unilateral sanctions against countries. Master's Thesis in International Law, Payam Noor University, South Tehran Center. (in persian).
12. General comment NO.8: The relationship between economic sanctions and respect for economic ,social and cultural rights1997. (in English).
13. Gharibabadi, K. (2017). Unilateral sanctions and international law (Case study: Islamic Republic of Iran). PhD thesis in international law, Allameh Tabatabaei University Campus. (in persian).
14. Ghavam, S, A, A & Mohseni, S.(Winter 2016). The capacity of international relations theories to create interaction and convergence with international law. International Relations Research Quarterly. 1(18). (in persian).
15. Heydari, S. (2015). International sanctions and violation of fundamental human rights. Master's Thesis in International Law. Shahid Ashrafi Isfahani University.(in persian).
16. International Convention on the Elimination of All Forms of Racal Discrimina-

tion.1965.(in English).
17. International covenant on civil and political rights 1966. (in English).
18. Madani, S, J. (2008). Public international law and international relations. Paydar. (in persian).
19. Mehraban, A. (Summer 2019). The relationship between threats and damages in the field of national security with a view to sanctions (a case study of the sanctions resolution against the Islamic Republic of Iran). Strategic Defense Studies Quarterly. 17(76). Article 7. (in persian).
20. Mousavi, S, F & Jokar, F. (2014). The unilateral US sanctions against Iran: contradictions in words and actions, politicization of human rights. Quarterly of Public Law Research. No. 16 (44). (in persian).
21. Postinchi, Z & Mohsenifard, F. (Summer 2013). Economic sanctions as a tool of coercive diplomacy in international politics. Quarterly Journal of International Relations Research. 3(8). (in persian).
22. Rashidi, M. (2015). Iran's oil sanctions from the perspective of international law. Master's Thesis in International Law. Qom University.(in persian).
23. Samadi, Masoud. (Spring and Summer 2014). The illegitimacy of unilateral actions of governments in imposing sanctions in light of international conventions and human rights documents. Bar Association. Nos. 34 and 33. (in persian).
24. Taghavi Nejad, Seyed Soleiman. (2018). US Unilateral sanctions against Iran from the perspective of international law. Second National Conference on Modern Research in Management and Law. July 21, Islamic Azad University, Kazerun Branch. (in persian).
25. UNCTAD Resolution152(IV).2 july1983. (in English).
26. Universal Declaration of Human Rights.1948:preamble. (in English).
27. Vakil, Amir Saed. (2012.Human rights, peace and international security. Majd Publications. (in persian).
28. Zamani, Seyed Ghasem & Mazaheri, Jamshid. (2011). Smart sanctions of the security council in the light of resolution 1929: Preservation or hope for peace? International Legal Journal, Publication of the Presidential Center for International Legal Affairs. 26 (44). (in persian).
29. Zamani, Seyed Ghasem & Negneh Shahraki, Jafar. (Summer 2013) International sanctions violating human rights from the challenge of legal legitimacy to international responsibility. Strategy. No. 67. (in persian).

COPYRIGHTS
©2025 The auther(s). This is an open acces article distributcd under the terms of the Crcative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, asLong as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.